

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
UN TRIMESTRE
Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.
Redacció i Administració
General Barceló, 1.—2.
PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes a n-es qui s'ho guany

Parla En Revenjoli Escoltau i oireu.

Barretx

Si les haurem de barretjar una mica a n-aquestes pècores d'anticlericals, qua no'si turen de ferne cent per un passol. Si En Revenjoli suca tant ets ays contra ells es per donarlos a conèixer a la gent, per destaparlos ses seues moltes i ferestes manganrufes, à fi de que se'n guardin totes ses personnes de bé com d'unes cases que eauen, com de fam pestal i guerra, ja que son molt pitjors i fan molt de més matx que totes aquelles plagues plegades. Hala, idò, llenya a n-ets anticlericals!

I

Un lerrouxista set vegades estafador

¿Sabeu aquell tal Gonsal de Rivas a n-e qui sa Majoria lerrouxista de s'Ajuntament de Barcelona confià la gran empresa de dur ses ayyos a n-aquella ciutat, aont anaven a fer aquell escandalosissim robatori de tants de milions? Idò aquixa setmana passada la Audiència de Barcelona condamnà aquex Rivas per nou delictes d'estafa que va cometre aqueys anys passat. Com es lerrouxistes de s'Ajuntament li confiaren allò de ses ayyos de Barcelona, havent acordat entregarli una trentena de milions de pessetes sense cap fiansa ni penyora més que sa seu paraula, ja estava processat per aqueys delictes. Axò no obstant, En Lerroux dins ses Corts va sostener qu'era un homo honrat, i un caporal lerrouxista, En Mir i Miró que duya la veu de sa majoria lerrouxista de s'Ajuntament de Barcelona, va dir en sessió que s'honor d'aquest Rivas, era s'honor des partit lerrouxista. Es axí que l'Audiència de Barcelona ha condamnat aquest Rivas per nou delictes d'estafa, ergo... (Acabauho vos metex. Sr. J. Moya! i treys-la vos metex a sa consequència de com queda s'honor des vostre partit. Bé que vos sempre poreu dir:—A un negat no li venen cent canes d'aygo.

II

En Posa, N'Emilià Iglesias i es Jurat de Barcelona

Ja recordareu qui es En Posa, aquell que dia 22 de juriol d'entany desparà i mal-ferí En Maura a Barcelona, ab s'idea com confessà ell metex, de matarlo; i que li desparà devant tota sa gent, i no'l matà perque l'Bon Jesús no hu volgut. L'agafaren a n-aquell criminal a l'acte; tancat i formantli causa, declarà per cinc vegades que sa seu intenció era matar En Maura. Idò ara la setmana passada seva veure sa causa d'aquex Posa, i el defensà N'Emilianetxo Iglesias. Com? En Posa ara va dir que ni co-

nexia En Maura, ni es ver que l'hagués volgut matar, i qu'ell perque estava encorregut de destapar a sos pares una malaltia vergoyosa que tenia se'n va anar a s'estació aquell vespre que arribava En Maura, i va treure una pistola per que l'agafassen i se pogués curar aquella malaltia, a sa presó; i que la gent, com veren sa pistola, s'hi va arremolinat, i sa pistola se desparà..., tota sola, axó es, En Posa diu que no sap com se desparà; i també confessà qu'En Maura cap agravi li havia fet ni tenia ell cap motiu de venjansa contra En Maura. — I llavò s'asllà N'Emilianetxo, i va dir que no hi havia cap prova de que En Posa hagués volgut matar En Maura ni que hu hagués provat de matarlo. — Però, direu voltros, i ses declaracions des qui veren con En Posa desparà sa partida de tirs a n-En Maura de cinc pams enfora? Tenuiraó; pero es lerrouxistes son axí. ¿Se tracta d'un criminal lerrouxista? Idò ell sempre sostendrà que no hi ha cap prova de tal crim, per moltes que n'hi haja, malediment se tracti d'una cosa qu'una partida de personnes veren i tocaren ab ses mans. Tot criminal lerrouxista, a n-es dir des lerrouxistes, sempre es *innocent* s'únic que no es *innocent* may, s'únic criminal es sempre sa víctima; no es qui fer, no es qui mata, sino es ferit, es mort, Per *frescura* i posea alatxa, es lerrouxistes.

Prezindint d'axò, se comprèn encaixar qu'un criminal, per evitar o disminuir es càstic des seu crim, s'inventi una rondaya tan toxarruda i desbaratada com sa d'En Posa; fins se comprèn també que's misser defensor des criminal, si no té altre agafay, s'affere, per treure'i p'és cabeyas, a un embolic de mentides que s'ha inventat es criminal. Tot axò se comprèn. Lo que no'sa comprèn com un Tribunal, com un Jurat, compost de 14 personnes, senyalades pe'sa lley, sia passat per demunt ses cinc declaracions des metex Posa, que declarà que volia matar En Maura, i per demunt ses declaracions des testimonis que veren En Posa com desparava a N'En Maura abans que negú provàs d'agafarli s'arma; i qu'haja declarat es Jurat, com declarà dia 12 d'aquest més, que efectivament En Posa no volia matar En Maura, comdamentlo just pe's'imprudència d'haverse tracta sa pistola devant En Maura, donant a entendre que li volia desparar. I per axò el Tribunal de Dret, just li poguè posar *tres anys, set mesos i vint dies de presó correccional i es peganment de costes i accessòries*.

I lo particular es que, com fa notar *La Epoca* de Madrid, aquells 14 que componien es Jurat, no son lerrouxistes, i sols tres o quatre figuren com-e republicans de l'Esquerra; ets

guda. E-hi ha que confessar qu'aqueixa sentència acusa un estat d'opinió que fa feredat i qu'aborrona. ¿Que serà del mon, si la gent arriba a un cas com aquex des tirs d'En Posa a n-En Maura, fets a cinc pams de distància, sense qu'En Maura hagués fetres a n-En Posa ni sabés que fos demunt la terra; ¿que serà, repetim, del mon si la gent arriba a no veure a n-es cas d'uns tirs axí, cap altra cosa qu'una imprudència que, contra s'intenció de s'imprudent, pot ocasionar una desgràcia? ¿Serà possible sa vida de ses personnes de bé a n-el mon es dia que la gent consideràs fets com es d'En Posa axí com les ha considerats es Jurat de Barcelona? ¿Aont aniríem a parar si tal manera de considerar ets atentats contra ses personnes, arribás ja esser s'opinió general de sa gent?

III

Estravades de s'animalot pudent

Se veu qu'ha perdues es jocs. En Pinyol pinyolissim mos dedica unes gloses *aygordenterissimes*; i llavò conta un ratx de mènes sobre sa festa des Trebay qu'ets Obrers Catòlics d'Artá feren es 1er de matx, i basta que no agradás a s'Animalot per sebre que va esser cosa bona, i acaba ab algunes besties sobre aquell fet pornogràfic que contà, setmanes enrera, de sa Font Santa, i llavò sobre que LA AURORA fa ses derreres per motiu d'En Pinyol pinyolissim. ¡Bona casta de fer ses derreres! ¡Si no s'aturen de venir suscriptors nous! ¡Basja dir que en devers quinze dies mos ne son venguts més de trenta, i la setmana passada haguérem d'aumentar satirada per que hi haguès AURES pertots es qui'n demanen, gracies a Deu!

IV

¿Perque no anomenau pessa?

¿Vol dir jo esriguedoretjos de s'Obrer Balear! Espanya donaria una gran passa si «privaven ab absolut tota classe d'indústria dins es convents»? I, quina es s'indústria que's fadins es convents? Vaja, parlau! anomenau pessa! Veyam si sou capaces de senyalar cap convent dins Mallorca aont se fassa cap classe d'indústria! Si, es una solemníssima mentida axò de que dins es Convents se fasa cap classe d'indústria; i si no, que diga quina s'Obrer Balear! ¿Que va que no hu diu? ¡Hala, socialistetjos. anomenau pessa!

V

Altre pic es company Bisbal

Aquest company demunt s'Obrer Balear tracta dissapte passat de contestar a N'Amadeu Alou de Capdepe-

PUNTS DE SUSCRIPCI

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Flot, Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Piazza del Palau, 2.
A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'enquadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevila Brossa.

desde que devallà del cel sa moral cristiana, e-hi ha cap mal moral, cap desorde moral demunt la terra, no es per culpa ni per ineficàcia ni per fluixat de sa moral cristiana, sino per que sa voluntat humana resistex i rebutja aquella moral, no s'hi vol subjectar, s'alsas i se rebel·la contra ella; es perque Deu ha volgut salvar el mon sense destruir sa llibertat humana, i vol que haja d'esser sa llibertat humana que ab sa gràcia divina se justific i se fassa seu el cel.

I preteniu, o company Bisbal, que «sa moral cristiana» no ha pogut fer res de bo perque «es fonaments de ses societats aont ella ha predominat, son estats sempre incompatibles ab so bé i ab sa virtut.» I ¿quins son, segons vos, aqueys «fonaments»? «Sa propiedat individual». De manera que aquexa «propiedat» es fatalment sa rel de tots es mals socials.—Axò no obstant, es vostro caporal! En Pauet Iglesias tot d'una qu'ha pogut ferse «proprietari individual» d'un quantes cassetes a l'Escorial, prou que s'hi es fet; i tots voltros, si poríau, també vos hi farieu més que depressa, com s'hi son fets «proprietaris individuals» tots es socialistes caps-pares francesos, alemanys, belgues, etc. etc. De manera qu's companys socialistes de llengo son una cosa; ara de fets son tot lo contrari. ¡Quin fariezus, Senyor! ¡quins hipòcrites!

Idò heu de creure y pensar que's company Bisbal, després de dir que «sa propiedat individual» es fatalment sa rel de tots es mal socials, mos presenta es socialism com-e remey de tots aqueys mals, com es medi segur, eficaz, infalible per acabar i esveir tots es mals socials.—I ¿aont es, germà, que's socialism ha fet res d'axò? ¿A veure aont ni quant es socialism ha servit per res de axò? Un d'ets ensays més formals que's son fets des sistema socialista, va esser la Comuna de Paris l'any 1871, la qual, en lloc d'esveir ni mancabar cap mal social, augmentà i centuplicà tots es mals socials; i si no la lleven des mitx a n-aquella infame Comuna, feya fer uy a tot Paris.—De manera jo company Bisbal! qu'aquex remey que vos mos duys, es Socialisme, no es més qu'un engana bobians; i per lo que servex meravellosament, es per emblanquinat i esplotar sa gent curta de tey, que les poren fer creure qu'ets ases volen, allà on es evident qu'han mester massa ses quatre potes per tirar endavant.

I qu'es axò que deys que, quant «tractareu» a Capdepera «de ses contradiccions entre ses revelacions sagradas i sa ciència», vos «referiu a ses teories sustentades p'es pares de l'Esglesia romana i a ses interpretacions qu'aqueys han donades a la Biblia i sostengudes per espay de molts de sigles»? Pero ¿que sabeu vos de teories de Sants Pares ni de ses interpretacions qu'aqueys donaven a la Biblia? Veyam quins eren aqueys Pares? quines eren aquexes teories, aquexes interpretacions? Quins eren es Sants Pares que «sostenien» que «sa terra era una superficie plana»? A n-e quin llibre heu trobat, en no esser un llibre ple de mentides i de goranades, que En Jordà Bruno el

«cremessen» perque «defensava que sa terra era globular», axò es, en forma de bolla? Es fals i mentida que'l eremassen per res d'axò.—I ¿que sabeu vos com eren ni dexaven d'esser es dies de sa creació de que parla la Biblia? ¿Com idò vos n'anau a definir qu'aquesta no sap que's menjena ab lo que diu de tals dies?—Aont ni quant l'Esglesia ha declarat lo que vos deys, que «sa terra sia es cos central de l'Univers»? Veyam, treysvoso quant i aont va esser que l'Esglesia «declarà» una tal cosa?—Es també completament fals que «l'Esglesia» haja «sostengut» may que's sol voltava sa terra y que sa terra no's movia. ¿O no hu sabeu gens gens que durant es sigle XV i es sigle XVI er principals defensors des sistema de que es sa terra que volta 's sol, foren sacerdots, prelates, bisbes i cardenals de l'Esglesia Romana, i que hu defensaven ab so beneplàcit des Sums Pontifics de Roma? ¿O no hu sabeu gens gens que En Copérnic, que formulà es sistema des moviment de sa terra entorn des sol, era tot un canonge, i que's llibre aont formulà tal sistema, se publicà bax d'ets auspicis del Papa?

En lo que també anau ben lluny d'osques, es en lo que preteniu que perque En Darwin se passà pe's escudeller que s'homo descendex de sa monoya, es fals lo que diu la Biblia que Deu crià s'homo *des lim de sa terra*. ¿Vol dir perque En Darwin enteferrà aquella batayonada, lo que diu la Biblia es una mentida? ¿Com no hu veys que no tocau dins Mallorca?

Y no es gens estrany que digueu tants de desbarats, si teniu per mestres aqueys dos grans embuyistes i mentides de marca que retreys, En Ferri i En Draper. Lo que's diu anant derrera aqueys dos, se comprèn perfectament qu'aneu tan calsat per ayo. ¡Pobre company Bisbal!

VI

Aqueys diputats

Ara que's està discutint a n-es Congrés sa lley des *servici Militar obligatori*, una cosa tan interresant i de tanta trascendència i qu'ha de dur tanta de coa, sa sala de sessions i ses tribunes son desertes. S'altre dia se va tenir una sessió ab *nou diputats cinc* de sa Majoria i *quatre* de ses oposicions, un Ministre, i dos periodistes que miraven la feta.

En Canalejas se veu vert: bé comana a n-es seus diputats que vajen a n-es Congrés, però 's diputats tan oreyes de consol. ¿Que merexieren aqueys diputats *vaguistes*? Un bon verdanc devers ses costelles.

VII

Armonies republicanes

Es republicans esquerrans de Barcelona, uns cinc cents, feren un dinar s'altre dia en honor des seus Retjiders. E-hi va haver discursos, i un des caporals, En Vallès i Ribot, sostenguè que en tornarhi haver eleccions municipals, els es precis unirse ab ses dretes per vencer es lerrouxistes, i llavò s'alsà un altre caporal, En Lluhi i Risech, i sostenguè que en

via neguna havien de fer tal uniò may. Es que'ls escoltaven, varen moure un avalot ferest: es partidaris d'En Vallès i Ribot contra 's d'En Lluhi i Risech, i es d'aquest contra 's d'aquell. I es que casi no's porev reunir es republicans que no's barayen.—Pero encara 's més trempats per barayarse ells ab ells, son es lerrouxistes de Barcelona, que's barayen per questió de formatje, perque no n'hi ha per tots.

VIII

S'aplec republicà de Sóller

Va esser dia 7; e-hi parlaren alguns caporals de Palma.

D. Lluís Martí va dir ses mil llàstimes contra's fer guerra i es *consum*.—Bé aniria no haver de pagar *consum*; pero ara veurem, si l'eleven, si serà mes agradós s'impost que posarán en lloc de *consum*. A la cullita se veurà l'fesol.—En quant a que sa guerra es un-gran mal, negú hu nega; pero no es ver que sa república sia un remey contra sa guerra. ¿Tal volta se República francesa no mou ara sa guerra per ferse seu gran part del Marroc? ¿Com no protestà Don Lluís Martí, ¿com no protesten es republicans espanyols contra's republicans francesos que fan guerra a n-el Marroc?

També foren llares a n-es ral·lar a n-aquell aplec un tal Pep Agustín i es company Roca, jurant i perjurant qu'En Ferrer era innocent i que l'fusellaren perque era republicà i un homo modern, i que foren En Maura i En Lacierva qui l'assassinaren; i llavò digueren que en via neguna Espanya no poria ni havia d'intervenir ab ses armes a n-el Marroc, i que es republicans isocialistes no hu permetrien; i qu'ells, N'Agustín i es company Roca, s'estimen més «morir a ses barricades» que no a l'Africa. N'Agustín ja ha triat es punt aont ha d'esser sa *barricada*: a n-es carrer d'ets Oms de Ciutat.

I ¿quant serà que's republicans i socialistes de Mallorca faràn barricades? Provablement en treure dents ses gallines. Així es que, si aqueix

Agustin i es company Roca han de morir a cap *barricada* republicana, tendrán molt de temps de rossegar p'el mon, més que Matusalem.—En quant a que En Maura i En Lacierva fesssen fusellar En Ferrer, es una solemnissima mentida; va esser es Tribunal Militar, es Consejo de Guerra que l'fusellaren, no perque fos republicà ni *homo modern* ni safannàries, sino com-e cap de bandolina de sa revolució de Barcelona, com autor i director d'una Rebel·la Militar. No, no'l fusellaren pe ses seues ideas, sino p'es seus crims, p'es fets criminosos quelvi provaren a n-aquell «capità de lladres, incendiari i assassins» a n-aquell gran porc, qui prenia's fiys a sa seu dona i no les hi dexava veure püs, i s'aplegà ab una partida de males fembres, a n-e qui saupà mils i mils de pesetes, i arribà a tenir millions; i ab tots es seus millions, tenia abandonades ses seues fiyes per Paris, una fent de comedianta à teatrutsos de mala mort per guanyar-se la vida, i s'altra a una fàbrica encistant galletes, veyentse obligada una de d'elles a dur a l'hospital ets seus fiyons malalts mentres son pare se donava sa gran vida ab sa seu... amiga Na Soledad Villafranca, a n-e qui deixà per viure sense estretors ni maldecaps, mentres que a ses seues fiyes just los deixà lo que mana sa lley de France, qu'es misèria.—Axò es es vostro Deu, jo republicanetxos! ¡Vaja! ¡Adorau! ¡feysli festes! Es ben digne de voltros i voltros d'ell!

XI

S' in-Jústicia fluxenca

E-hi serti ferm dissapte paast. Po-sa quatre batayonades d'En Sol i Ortega contra En Maura, un quants doys contra En Weyler i es seu fiy D. Antoni, i llavò que's lerrouxistes de Manacor demanen sa abolició de sa pena de mort i que's *servic i Militar* sia voluntari. Axò derrer mos agrada. En quant a lo d' abolir *sa pena de mort* té gràcia que hu demanin es lerrouxistes, allà ont es seu cap En Leroux les doná's celebre programa de *Robau, calau foc, matau, alsau es cel de ses novicies, i abusaune!*

DE TOTES ERBES

Secció local

Es temps v'enderré i un no sap en que parará. Ja fa molt que no ha plougut de bon de veres i això fa pensar la gent. Dimars va fer una ratxa de calabrus y devers St. Llorens des Cardessar segons diven va fer maix Ses brusques d'aqueys dies parex qu'han fet fogir es rovey i la cosa s'ha possada un poch més bé que no estava.

S'esplet des reims per allà aont los matà sa jelada serà primet y Deu mos quart de qualche pedregada.

Els ametlers tenen bastant de poy: y creim que se fa necessari fer *qualque cosa* per esveir tal plaga, no fos cosa qu'aumentant fes perdre forsa a n-els ametlers y los entras altra malaltia. Ses plague dels abres continuament guaitan y en trobar lloch sa posen y si s'abre elegit té poca forsa el tenen més bo de capdellà y com avuy tothom tira a plantar espés sense tenir ab compte que quant més espessos estan els abres sien els qui sien més poqueta forsa duen i per això mes mal les fa qualsevol malaltia. Convendria obser-

var si a n-els ametlers clars de punt no los pega tant com a n-els espessos. Es molt llepol això de covir quinze y vint ekolits de metxes dins una cortedada, però també fa llàstima veure alguns redols d'ametlers a sa derreria de juriol just ab ses moltes y sense cap fuya. I d'ont pervé això més que de sa falta d'aliment que tenen es pobrets! y com regularment tenen uns amos que no pensen en demà y lo que vetlen es s'esplet y si s'abre queda debilitat, ja pendrà forsà d'aquí pervé que ses malalties tenen més bons de vénçer els abres y qualsevol planta per que **asse magre tot son mosques*... Idò bé a un abre magre tot son plague y com sa que tenim no respecta espònera, per mes forsa que dugua un ametller es poy el capdella. Es ver que si aquest du poca forsa li sap més greu y queda més mal parat y un'altra malaltia qualsevol el té més bo de capdella. Ala idò fora son els qui tenen ametlers atacats de poy, aygo de tabach a n-es quatre per cent com diguerem dissapte prop passat a veure si feis pujar es tabach *ros* o de *pota* com mots li diuen.

Vida del rey En Jaume II de Mallorca

CAPITOL IV.

Aont se conta més per menut lo que passá, entre's dos germans com foren reys.

Heu de creure i pensar que a n-aquell temps es Reys, com prenien sa corona primer havien de jurar guardar ses franqueses i llibertats que's seus antecessors havien concedides a n-es seus súbdits; i llavò aqueys les juren a ells per Reys, i se coronaven; i axò no bastava que hu fessen una vegada i just a sa Capital de sa Monarquia, perque llavò no n'hi havia cap de ciutat que tengués es privilegi de capital. Aquell jurament l'havien de fer es Reys a cada un des diferents Estats que tenien, i per axò reunien a una ciutat ses Corts d'aquel Estat, que's componen des Magnats (Bisbes, Abats i demés Prelats, i llavò's Nobles, axò es, ducs, comtes, marquesos, vescomtes i demés barons) i llavò es diputats de ses ciutats i viles; i devant ses Corts feyen es Reys aquell jurament, i allà eren jurats i regoneguts per Reys. Sense fer axò els era impossible es reynar.

Per axò, tot d'una que va esser mort el rey En Jaume I (27 juriol de 1271) i li hagueren fets es funerals es seus dos fíus se'n anaren a prendre possessori cadascú d'ets Estats que son pare li deixava. El rey En Pere crida Corts d'aragonesos a Saragossa, i ab ses formalidats qu'hem dites va esser regonegut i coronat Rey d'Aragó; llavò crida Corts de Valencians a València, i ab ses mateixes formalidats el regonegueren i coronaran Rey de València; i després crida Corts de catalans a Barcelona, i mitjansant aquells juraments d'una banda i altra quedá regonegut i aclamat Comte de Barcelona.

Lo metex va haver de fer es seu germà el rey En Jaume II. Ja diguerem que dia 12 de setembre d'aquell any (1276) aplegá dins s'església de Sta. Eulària de Ciutat es Magnats i representants de ses viles, jurant ell observarlos i mantenir-los totes ses franqueses i llibertats que son pare i ell havien concedides a n-es ciutadans i habitadors de l'illa; i aqueys el juraren i regonegueren com-e Rey de Mallorca. Llavò se'n anà a Perpinyà, cridant-hi Corts de la gent de Rosselló, Vallespir, Conflent, i Cerdanya, qui'l regonegueren i l'aclamaren com-e Comte i Senyor seu natural; i llavò se'n anà a Montpellier per ters'hi regonexer i jurar com-e Senyor d'aquella ciutat, i prèvies ses formalidats descriptes, la gent de Montpellier ab molt de gust i satisfacció el regonegueren com-e Senyor d'allà.

Quin valor i quina estensió tenia aquixa Senyoria del rey En Jaume demunt Montpellier? Segons sa tradició, dues germanes de St. Fulcrán, Bisbe de Lodève, senyors de Montpeller, donaren sa ciutat i es seus contorns a n-el Bisbe d'allà, qu'era es de Magalona; i un Bisbe de Magalona, sa derreria del sige X, doná es burg de Montpeller i es veynat castell de Lattes en feu a sa familia des Guillem, de pare a fiy, qu'anaren engrandint es seus dominis ab viles i castells, uns per feu i altres per franc-alou. En Guillem VIII només deixá una fiya, Na Maria, qui, casada ab el rey En Pere II d'Aragó, deixá aquella Senyoria a son fiy el rey En Janme I, i aqueys a n-es seu fiy el rey En Jaume II. Aquesta Senyoria consistia ab lo que's deya burg o bal-lia de Montpeller, sa part més important de la Ciutat i llavò's castell de Lattes i una partida de viles i castells d'aquella rodalia. Es burg, Lattes i gran part d'aquelles viles i castells feu del Bisbe de Magalona, i per tal concepte es reys En Pere II i En Jaume I eren i se regonexien vassalls, per aquell Estat, del Bisbe de Magalona, i com-e tals li havien de rendir i li rendiren homenatje, i lo metex va haver de fer el rey En Jaume II. Pero aquí lo que hi havia, que originariament el Bisbe de Magalona tenia Montpeller en feu del Rey de France; de manera qu'aquells reys d'Aragó eren, pe'sa Senyoria de Montpeller, vassalls d'un vassall del Rey de France. Ni en vida del Rey En Pere II ni d'En Jaume I, es Reys de France se'n guardaren

prou de fer valer es drets que pretenien demunt Montpeller, perque no veyen sa partida guanyadora. Tot d'una que tal Senyoria passá a mans d'un Rey de poca suposició com el Rey de Mallorca, ja s'alsá es Senescal de Bellcayre, pretenint exercir demunt Montpeller en nom del Rey de France es drets de Senyor Feudal, axò es, es dret d'alsar forques per penjar es mal-factors que hu haguessen mester i de rebre ses apel·lacions des plets i causes de Montpeller, pretenent que'l Rey de Mallorca no hi poria tenir Batle ni Veguer.

Mentre el pobre rey En Jaume II se veaya amenassat per sa banda de France, no li deya gayre millor de sa banda d'Aragó. Es seu germà el rey En Pere no hi poria donar volta que aquell germà segón li hagués hagut d'escapsar es seus Estats de tal manera, privantlo de Mallorca, el Rosselló i la Cerdanya i Montpeller; deya que en via neguna ell sa poria conformar en romandre sense aqueys Estat, i que com e fiy major, tot allò era seu i qu'era un robo que li havien fet, llevante-li des seu hereutat. I no's contentà de dirho de lluny i d'amagat, sino que hu envia a dir a n-el rey En Jaume, que Mallorca, el Rosselló i Cerdanya i Montpeller li tocaven a ell, a n-el rey En Pere. I la cosa s'embordoni i s'enverinat de tal manera que desde l'any 1277 una partida de vegades estigueren a punt de declarar-se en guerra.

El rey En Jaume de tot d'una va comprendre que tot sol no les hi poria haver ab el rey En Pere perque aquest li guanyava de massa en tot, i que no tenia altre remey que cercar bons costats. Lo primer de tot acudí a n-el Papa, s'arbitre universal entre's prínceps cristians, defensor nat de sa justicia i des dret, defensor i soplutz tot temps des petits i desvalguts. Pero va tenir sa desgràcia de que dins pocs anys es Papes su moriren casi tot d'una de pujar a n-es Soli Pontifici i no tenien temps ni espai de porer atendre a tals questions. Provà l'homo de fer bo ab el Rey de France, En Felip III, cunyat seu axò es, casat ab N'Elsabet germana del rey En Jaume II; pero En Felip III no anà de pop perque no volia fer curts'altre cunyat seu el rey En Pere; tot lo més se prestá a dir a n-es Comte de Fox, cunyat del Rey de Mallorca, que vés si posaria pau i concòrdia d'un vent o altre entre's de Mallorca i es d'Aragó. Pero's Comte de Fox havia fet una lliga ab sa Noblesa catalana contra'l rey En Pere, i mal se poria acostar a n-aquest per res; i lo que va fer es Comte de Fox, va esser una aliança ofensiva i defensiva dia 10 de matx de 1278 ab son cunyat el Rey de Mallorca. Com el Rey En Pere hu sap, veyst qu'allò li poria donar qualche disgust de casta grossa, si's Nobles catalans se tornaven lligar ab so de Fox, comensá a donar passes per decantar es de Fox des seu cunyat de Mallorca. I quina dirieu que la fiya fer el rey En Pere? Idò demana a n-es Comte de Fox sa mā de sa seu fiya pe's hereu d'Aragó, València i de Barcelona, l'Infant N'Anfós, i dia 17 de desembre (1278) s'ofereix a ajudarli a recobrar des Vescomte de Bearn, sogre seu, terres de Catalunya i de Mallorca que's de Fox pretenia. No vos dic res si's de Fox el s'escolta a n-el rey En Pere; i encara qu'aquelles proposicions no passaren avant per emperons que sortiren, bastaren per fer refredar es Comte de Fox de s'aliansa ab el Rey de Mallorca, i l'homo va trobar que li convenia més arrambarse a n-el Rey d'Aragó, qu'anava demunt fuya, que a n-es seu cunyat de Mallorca, massa magret per treure'l des fanc aont es d'Aragó el poria tirar.

Veyentse el rey En Jaume des-solat de tots es vents, sense cap arrecer ni redós contra el rey En Pere, que anant a les males el s'havia de menjat frit i no hi hauria grapada, va creure que no tenia altre remey, si no hu volia perdre tot, qu'allargar es coll a lo que demanava el rey En Pere; i per axò s'aplegaren dia 19 de janer de 1279 a n-es convent de Frares Dominicans de Perpinyà, i el rey En Jaume en nom propi i des seus successors traspassà a n-el rey En Pere i a n-es seus successors d'ell es domini directe de Mallorca, Rosselló, Cerdanya i Montpeller,

quedantse just ab so domini útil, i declarantse *feudatari* per tots aqueys Estats del Rey d'Aragó, subjectan-se a tot lo que digueren dins es capitol III.

Per assegurar-se el rey En Pere de sa victòria qu'acabava d'obtenir demunt es seu pobre germà i aturar que ets Estats d'aquest no s'alsassen contra aquella feta, va exigir que tots regoneguesssen solemnement aquell conveni i el donassen per bo bax de jura. Així hu hagueren de fer es rosellonesos a Perpinyà, i després es de Cerdanya a Puigcerdà i es de Mallorca dins Sta. Eulària a n-es desembre des metex any (1279), regonexent per *Senyor Feudal* i directe el Rey d'Aragó, i jurant que no farien costat may a n-el rey En Jaume si dexava de cumplir aquell conveni de 19 de janer (1279).

Ab axò quedava desfit es testament i s'obra del rey En Jaume I. Era un obra que no poria durar. Posada aquella mica de reyne d'En Jaume II entre aquells dos veynats tan grossos, el Rey de France i el Rey d'Aragó, un des dos el s'havia d'engolir o xaparlose un bossí per hom. Prest o tart axò havia de succeir per forsa, i axò va esser sa mort des reyne de Mallorca.

El rey En Jaume I que va sobre engrandir tant es seus Estats i governar-los tant bé, ne'n va sobre gens de fer testament.

Na Filet d'or

(Acabatay)

Na Catalineta romangué devall aquella ausina, poreu pensar com i de quina manera: plora qui plora i crida qui crida sense sobre per ont prendre, a les fosques, sens uys.

Deu va compondre que passá per allà devora un homonet que cercava buscays per fer una mica de fe de llenya.

Sent aquell plors i aquells crits, s'hi arramba, i me troba aquella fadrinetà tan garrida, plantosa i bentayada, pero toda plena de sanc de com li havien trets ets uys. Li demana qu'es que té i com es que's troba d'aquela manera a un paratge tan desolat. Ella només li digne qu'anava ab dues amigues, i qu'aquestes li hain trets ets uys i son fuytes. Aquell homonet fong de tan bon manament, que's va compatir de Na Catalineta fins a s'estrem de ferfa pujar a n-es seu asset, i la s'en mena a ca-seua.

Aquell homonet no tenia infants, pero si una dona mes maleytia que foc, malsofrida i mala-vidosa com sa qui hu fos més. Per axò abans d'arribar a ca-seua diu a Na Catalineta.

—Mira, una cosa t' demán: que tengues molta de paciència de sa meua dona, que es una mica repel·lent; pero a's mitx de tots, té un bon cor. Si renya i crida, no li contestis may ab barres, sino ab mel a sa boca.

—No tengueu ànsia, diu Na Catalineta. Jo no tendria perdó de Deu, si no sufria ab paciència tot es mal geni que puga tenir sa vostra dona, allà on es tan gros es favor que'm fuys de durme'n a ca-vostra.

Sobre tot arriben a ca-aquell homonet, i allà varen esser ses bones. Com sa seuva d'na va veure que duya aquell present, aquella malenada seu uys, va moure un escàndol de crits, va dir ses mil llàstimes a n-es seu homo, i també n'hi va haver per Na Catalineta, que no badá boca may, fins qu'aquella se va esser desengavatxada i ja només esqueyava a redols.

A-les-hores Na Catalineta va dir:

—Per l'amor de Deu i de la Mare de Deu, no'm durieu una ribella ab aygo per rentarme cara i mans?

—Ay una ribella? diu aquella dona. ¡Vaja! ¡serviu a sa senyora! ¡Per vos son fetes ses monjes d'Inca! ¡Una ribella! ¡Qu'ha d'esser d'obra fina o de plata?

—¡Vaja barramot! diu es seu homo. ¡No sies tan mala d'anar en torn! I sobre tot, etan malament ha parlat s'infanta! Ab sa sanc que du pe'sa cara no s'ha de rentar?

Ab axò ell metex se'n va dins sa cambra, i treu una ribella ab aygo i una tavayola, i la presenta a Na Catalineta.

I Na Catalineta ¡bones gràpades d'aygo pe'sa cara! fins que la se va haver feta ben neta. S'axuga ab sa tavayola! i com se va esser axugada, s'aygo de sa ribella torna un pa d'or.

Com aquell homonet va veure allò, romà ab sos cabeyos drets se'n feya creus Crida sa dona, i la hi mostra, i aquella dona ja hu creu que mudá de cantet i de vert en blau. Ja no esqueyá pus.

Na Catalineta llavò digué:

—Per l'amor de Deu i de la Mare de Deu, no'm durieu una pinta i me pentinaria una micoya?

—¿Ay sa pinta? va dir aquella dona, i ja li anava a sortir un enfilay de parafolotes, pero sa vista d'aquell pa d'or la va detenir; i s'hom se'n va dins sa cambra, i du sa pinta i ja la dona a Na Catalineta.

I Na Catalineta ja es partida pentina qui te pentina, i heu de creure i pensar que a cada pentinada i venga un bon ratx de perles i diamants; que li brollaven des cabeyos, pero no un ratx prim, sino a gràpades.

Com aquella dona va veure allò, va romandre esglayada, astorrada. E-hu veyà, i no hu creya, i no s'aturava de dir:

—Pero ¿que serà assò? ¿aont s'era vist may assò ni res consemblant?

Sobre tot, repleguen totes aquelles perles i diamants i aquell pa d'or, i cap a ca-s'argenter!

S'argenter los ho pesá, i les diu:

—¡Un aumunt de drets d'or vos ne pue donar.

Féren barrina, i ell se quedá ab so pa d'or i aquelles perles i diamants, i aquell homo i aquella dona se'n dugueren s'autument de drets d'or, ben peus alts i xeravellos.

¿Que me'n direu? Ell aquella dona no maltractá pus Na Catalineta; tot lo contrari, la tractá com una mare tracta sa fiya més estimada i benvolguda; i tot era Catalina, axò! Catalina axò! i no la treyen de Na Catalina.

I bé tenia motiu de *catalinetjar*, perque aquella mesquina era com un angel no feya mal més que a n-es pa, s'adjovava i s'adonava a tot, i llavò que cada vegada que's rentava cara i mans s'aygo de sa ribella zas! li tornava un pa d'or; i, en pentinarse, a cada passada de pinta p'és seus cabays; venga un bon ratx de perles i diamants! que li rebotien per demunt sa falda, i p'en-terra.

No vos dic res; aviat a n-aquella casa no sabien que n'havien de fer de tants de pans d'or i de tantes de perles i diamants.

Pero a Na Catalineta li faltava una cosa que val més que tots es pans d'or i que totes ses perles i diamants; la vista, ets uys. Axò, encara que maleyetjas desfressarho, la tenia acongoxada.

Un dia aquell homonet la trobá que plorava, i ja li diu:

—¿Que tens, Catalineta, que plores?

—¿que tens cap quexa de noltros?

—¡Qu'he de tenir! respón ella, ¡Bona la faria ara quexarme de voltros, si may vos poré pagar ni agrair lo qu'heufet i no vos aturau de fer per mi! ¡No es cap quexa de negú lo que tene! ¡es pena! ipena de no veurehi!

—Ah! va dia aquell homonet, ¡si jo sabia res que't pogués curar! ¡Fos allà ont fos, jo hi aniria a durt'ho!

—Idò mirau, diu Na Catalineta. Si'm voliu dur a sa vorera de mar, me sembla qu'allá trobariem remey.

—I ab-e que t' fundes, diu aquell homonet, per creure que just duguent a sa vorera de mar, has de cobrar sa vista?

—No m'ho fasseeu dir, diu Na Catalineta, perque es un secret, que si l'destapava, tenc por de que'm sortís tort. Jo lo que vos demán per Deu i per la Mare de Deu que'm duguen a sa vorera de mar!

Aquell homonet a la fi digué:

—¡Hala, idò! ¡cap a sa vorera de mar falta gent!

Encollá s'asset, e-hi fa pujar Na Catalineta, i de d'allá cap a sa vorera de mar!

I ¿que me'n direu? Ell encara no ni foren, com comparex una serpetota com un espigó d'arada que m'aplega Na Catalineta, i per endins! I la se'n du a un

llot que veyen dins la mar devers mitj'horta endins.

I heu de pensar i ereure qu'allà hi va haver un grandíos casal ab set criades i set criats tots per sirvir Na Catalinata, que no li dexen tocar ab sos peus en terra. Vos assegur que la hi tenienben regositjad!

Mentre tant aquell homonet estava allà a sa vorera de mar, plora qui plora, desesperantse tocs p'es cap de veure que li havien presa Na Catalineta, ben segur de que ja no la tornaria veure pus may.

Ab axò li torna comparéixer aquella serpetota ab un paner, i li diu:

—No voleu vos es bé de Na Catalineta?

—Prou que si! diu aqnell homonet que faria qualsevol cosa per ella!

—Idò mirau, diu sa serpetota, i deixau anar es plorar, que no es d'homos! !Jau aquest paner! ci li dona es qu'ella duya), i anauvosne a n-aquella figuera que hi ha allà (i era ver que n'hi havia una de ben apropi) i aquixa figuera fa ses figures d'or; ompliu aqueix paner, i vos n-anau per devant ca'l Rey, cridant: —Qui'm barata uys de cristia ab figures d'or? —Qui'm barata uys de cristia ab figures d'or? !Hala qui me'n barata! !Hala! !Hala! —I si vos ne baraten cap d'up axi duyslo'm a l'aete, i ja veureu que mos anirà de bé! Vos assegur que no vos ne pedireu!

Aquell homonet agafa 's paner, se'n va a n-aquella figuera; i les hi va tenir d'or a ses figures. N'umpli es paner, i cap a ca'l Rey!, i ja's posa-carrer amunt carrer avall-erida qui crida:

—¿Qui'm barata uys de cristia ab figures d'or? —¿Qui'm barata uys de cristia ab figures d'or? !Hala qui me'n barata!

—Noltros! va dir una senyora guaytant per una finestra de ca'l Rey.

Era una d'aquelles dues grans polissons qu'havien tres ets uys a Na Catalineta devall aquella ausina, no sa que li tocà casarse ab el Rey fent de Catalineta, sino s'altra.

Aquell homonet entra a ca'l Rey, i aquella senyora li pren sa panerada de figures d'or, i li entrega un uy de cristia dins una capseta. I aquell homonet i corrants com la bala! cap a sa vorera de mar. Entrega aquell uy a sa serpetota, que li diu:

—Mirau, ara heu d'anar, si volen i pereu i no vos sap greu, a n-aquella perera d'allà (i n'hi mostra una de ben apropi); fa ses peres d'or; e-hi ompliu aquest paner, i vos ne tornau més que depresa a ca'l Rey; i en esserhi devant, tornau crida ab tota sa forsa, per que vos sentiu bé: —¿Qui'm barata uys de cristia ab peres d'or? —¿Qui'm barata uys de cristia ab peres d'or? !Hala qui me'n barata!

—Noltros! torna dir aquella metixa senyora, guaytan per una finestra de ca'l Rey!

E-hi arriba, i ja es partit, carrer-amunt carrer-avall i crida qui crida:

—¿Qui'm barata uys de cristia ab peres d'or? —¿Qui'm barata uys de cristia ab peres d'or? !Hala qui me'n barata!

—Noltros! torna dir aquella metixa senyora, guaytan per una finestra de ca'l Rey.

Aquell homonet s'hi acosta, i aquella li pren sa panerada de peres d'or, i li dona un uy de cristia dins una capseta, qu'aquell homonet va dur, corrents tant com en polla treure, a sa vorera de mar, i l'entregà a sa serpetota qui li va dir:

—Bé homo sant de Deu! !Bé mos va, gracies a Deu! !Ara ja tenim lo que mos faltava!. Ara, axenauvos demunt mi, i fissa por!

Aquell homonet no gosava, i li feya massa peresa axi metex haverse d'axenciar demunt aquella serpetota.

E-hi arribà a allargar es coll, i s'hi axanca, i sa serpetota i per endins i per endins! fins a n-aquell metex illot!

Salten a terra, criden Na Catalina,

qui's presentà enrevoltada de ses set criades i criats, sa serpetota li posa aquells dos uys, qu'eren es metexos qu'aquelles dues polissons li havien trets, i ja hu erec, li vengueren de lo millor; i hi va veure tot d'una.

Ara figuraus jquina alegria no havia de tenir Na Catalineta i aquell homonet! qu'ella l'hagué de conèixer pe'sa veu, perque, sens uys, no l'havia pogut veure may.

I aquells criats i criades també botaven d'alegria i no se'n porien avenir de sa gran gentilesa, gallardia i hermosura de Na Catalineta. !No n-havien viata cap may d'allota tan garrida i ben tayada de per tot.

Sa serpetota, qu'era sa metixa *Filet d'or*, va dir a n-aquell homonet:

—Bé, ara ja heu vista Na Catalineta; ja sabeu qu'aquí está servida, guardada i regositjada com cap Reyna. No tengueu ànsia d'ella. Ara vos ne tornare a penyes, i vos ne poreu anar a ca-vostra, i d'aquí set dies sabreu lo que serà estat de Na Catalineta.

E-hu feren axí, i aquell homonet se despedí de s'al-lotona, plorant com un nin petit d'haverla de deixar allà; pero no hi va haver altre remey. Se'n tornà a casa.

Aquell dia metex, passant el Rey per aquella vorera de mar, un des criats que l'acompanyaven, que tenia una vista llarga de tot, m'afina Na Catalineta que mirava la mar d'una miranda des casal de s'illot, i diu a n-el Rey:

—Sr. Rey, o ets uys me fan dos o aravetx a sa miranda des casal de s'illot una al-lota que no recort haverne vista cap may de tan garrida i ben tayada.

Ets altres criats i el Rey metex se'n rigueren, i—aquesta es meua i aquesta es teua,—per aclarirho se posen tots dins una, barca i de d'allà cap a s'illot.

Com e-hi foren devora, que tots pogueren destriar bé Na Catalineta, veren qu'aquell criat havia tenguda raó. Tots li clavaren la vista a s'al-lotona de garrida que la trobaven, i no se'n sabien deixar de mirarla-se. A la fi sen van fentse llengos tots de sa garridesa estupenda d'aquella fadrineta des casal de s'illot.

Que me'n direu? Ell el Rey e-hu va prendre per tasca d'anarse'n cada dia ab una barca a s'illot per contemplar aquella fadrina sempre que sortia a sa miranda o guaytava per cap finestra.

Es dia que feya set, sa serpetota, *Na Filet d'or*, se presenta a n-el Rey, i li diu:

—¿Que tant de mirar, Sr. Rey?

—¿Que trobes diu el Rey, que no hu paga sa pessa?

—Li agrada aquixa al-lota a Vossa Reyal Majestat, no es ver? diu sa serp.

—Il massa que m'agradat diu el Rey. I es greu que'm sap es d'esser casat!

Aquí sa serp li va dir:

—I ¿qu'està segur Vossa Reyal Majestat, d'esser casat ab sa que va triar per casarse?

—Me sembla que sí, diu el Rey. Pero i aont treu cap venirme ara a fer tal pregunta?

—Aont treu cap? diu sa serp. Il massa quo'n treu de cap! Sobre tot, si vol Vossa Reyal Majestat que hu aclariguem, vaja a menar sa que Vossa Reyal Majestat té per dona seu i aquella altre que li fa de mama de confiança, i llavò un homonet i una doneta que hi ha a una casa de devora aquell grandiós bose qu'atravessaren ab sos cotxos com veniau de cercar aquella al-lotona de ses cassetes d'or per casars'hi Vossa Reyal Majestat.

Com el Rey sentí tot aquell sementer va romandre ab sos cabeys drets, que si l'aguessen saynat, no n'hi haurien treta gota.

Com si hagués tengut foc dins ses sabates, se'n va a menar la Reyna i aquella dama de confiança i l'avò aquell homonet i aquella doneta qu'havien donat cobri a Na Catalineta. S'afiquen tots dins una barca, i cap a s'illot tothom!

—¿Que me'n direu? Ell com la Reyna i aquella dama se veren devant Na Catalineta, i massa que la conequeren! Torna-

ren de mil colors, i torceren es coll de baticor.

—¿Que serà axò? ¿que no serà? depa tothom, i el Rey, que de mal a pler qu'estava no hi quebia en illoc.

—Escoltau, digué a-les-hores *Na Filet d'or*, jo vos espliqué ab poques paraules aquest misteri. Aquestes dues polissons desmayades son ses dues amigues que Na Catalineta va prendre per dames com s'havia de casar ab el Rey.

I aquí *Na Filet d'or* contá tot lo que havia passat fil per randa. Aquell homonet i aquella doneta guardaren de mentir *Na Filet d'or*, i el Rey no'n va tayar pus: té fermar dues timbes a n-es coll d'aquestes dues polissons, i allà metex les tiraren a la mar, i llavò se casà ab Na Catalineta, i vengueren unes noces mayvistes, i festes i sarau per llare.

I encara son vius si no son morts; i al cel mos vejem tots plegats. Amèn.

JORDI DES RECÓ.

que es del comú. ¿Volèu rès més consegüent?

«L'alcalde va comprovar que aquells terrenys eren propietat del Ajuntament, amidàls metres que agafava, però no va pendre personalment cap mida reivindicantlos. Reuni'l Consistri i els regidors al enterarse de que's tractava den Pau Iglesias, d'aquell que en plè Parlament se vanta d'una integritat sense màcula, de que té poder pera amenaçar als Poders Públics fins ab la violència de l'assassinat, s'espantaren y no gosaren dirli res.

«Y en Pau Iglesias té uns quants metres quadrats més de terreny—dins de la tanca, de les dues torretes—que son del poble d'El Escorial y que no ha pagat lo que valen, com han de fer els ciutadans que no's quedem rès dels altres contra la voluntat de llurs propietaris».

II

Es 1er de matx i els obrers catòlics

De cada dia, gràcies a Deu, se va orientant millor es moviment social catòlic dins sa nostra Espanya. Ja es ben hora de fer es cap viu, si es que no volguem veure tota sa classe obrera, víctima de sa s'agitació socialista i antierisiana.

Per sa prensa diaria heuren pogut veure que a Artá, es Círcol d'obrers catòlics va celebrar, es primer de matx, una gran festa a n'es seus patrons, Sant Felip i S. Jaume, apòstols. A n'aquel poble ja han acabat es socialistes, de exercir es monopoli de *sa festa des trebay*; aquesta festa serà de cada any més cristianizada, i es socialistes se quedarán ab lo únic a ne que tenen dret: a un dia de propaganda dedicada a atiar odis i rencors, capdavanters de sa destrucció i de sa mort.

També a Madrid celebraren els obrers catòlics sa festa des Primer de matx, i a un aplec que hi feren aprovaren las següents conclusions:

«Primera. Els obrers catòlics del Círcol del Sagrat Cor, de Madrid, s'uneixen a la protesta universal dels obrers contra'l capitalisme imperant i creuen també ab això interpretar el sentiment general dels obrers catòlics d'Espanya, d'acord ab la enèrgica condamnació de S. S. Lleó XIII en sa inmortal Encíclica.

«Segona. Afirmen la necessitat de la Associació obrera pera la defensa dels interessos del proletariat; desitjarien la unitat d'aqueixes associacions, pera la major eficacia, y deploren que la intranigença religiosa, econòmica y política del socialisme's obligui a associar-se pel seu compte, pera salvar la independència de la seva conciència y del seu criteri.

«Tercera. Això no significa que'ls obrers catòlics siguin grochs o esquirols: en lo purament professional s'han de considerar sempre companys dels de més, però ningú pot exigir d'ells el sacrifici de les seves conviccions y creences.

Jo no som qui, per dir si aquestes conclusions serán ben acullides per tots els obrers catòlics d'Espanya; però si puc dir que dins es fondo d'aqueixes conclusions se sent bategar ab igual forsa sa noblesa del cristianisme i des trebayador, es valor de sa fe i es valor professional.

PETITOY

Lletgiu ara lo que diu *La Veu de Catalunya* de dia 3 de matx:

SOCIALISME INDIVIDUALISTE

«De Madrid diuen que'l «leader» socialista, aquell a qui'l partit passa nou duros setmanals pera que pugui mantenir-se (segons ell va dir en plè Congrés), en Pau Iglesias, té a El Escorial un parrellet de torres ahont hi passa l'estiu molt regaladament. Les torres estan voltades de jardins y molt ben decorades, fins ab un cert luxe impropri de qui's planys tan violentament de les males habitacions en que han de viure's pobres obrers.»

«Mo fa gaire temps l'alcalde d'El Escorial s'enterà de que l'integerrim ciutadà propietari d'aquestes dues «torretes» hi construïa una reixa de ferro al entorn, pera que ningú pogués dubtar de que tenien un amo (leh!). Y va fer més aquell integerrim ciutadà: al instalar la reixa, en lloc de deixar terrenys pera'l comú, va avençarla mes enllà de lo que li pertanyia y va tançar a casa seva terrenys que eren socialisats, que eren del comú, y ell, el quefe socialista, els individualisava pera'l seu ús exclusiu. (D'això se'n diu socialisme).

«Un agutil, per ordre del alcalde, va ferli observar que aquells terrenys que acabava d'apropiarse eren de la comunitat municipal, eren d'ús comunal, servien pera pas del poble. Aquell ciutadà integerrim per tota resposta arronsà les espalles y deixà plantat al agutil.

«¡Y quina pretensió la d'aquell alcalde!!

«L'apropiació que en Pau Iglesias va ferse d'aquests terrenys no té rès d'anormal. Ell, comunista convençut, apòstol de les idees comunistes, s'apropia de lo